

Surahammars kommun
kommunen@surahammar.se

Rektorn vid Hammarskolan
johanna.dahlin@surahammar.se

Beslut för grundskola och grundsärskola

efter tillsyn i Hammarskolan
i Surahammars kommun

Tillsyn i Hammarskolan

Skolinspektionen genomför tillsyn i Surahammars kommun under våren 2014. Vid tillsynen besöker Skolinspektionen samtliga skolenheter i kommunen.

Hammarskolan besöktes av Skolinspektionen den 23 och 24 april 2014.

Fakta om skolenheten

Hammarskolan är en kommunal grundskola i Surahammars tätort. Verksamheten omfattar årskurserna 7-9 samt grundsärskola årskurserna 1-10. På skolan finns även en förberedelseklass för till Sverige nyanlända elever och en klass för asylsökande barn. Skolan har vid tiden för tillsynen 268 elever inskrivna i grundskolan och åtta elever i grundsärskolan. Skolan leds av en rektor och är organiserad i tre arbetslag.

Kunskapsresultat

Årskurs 9

Enligt Skolverkets nationella statistik för läsåret 2012/2013 var det genomsnittliga meritvärdet för eleverna i Hammarskolan 194 poäng, motsvarande resultat för riket var 213 poäng. Meritvärdet har varierat något under de senaste fem åren. Andelen elever som nådde kunskapskraven i alla ämnen, det vill säga nått ett godkänt betyg i alla ämnen som ingått i elevens utbildning läsåret 2012/2013 var 70 procent. Motsvarande andel för riket var 77 procent.

Enligt nationell statistik var andelen elever som minst nått betyget E år 2013 högst 100 procent i musik och som lägst 89 procent i matematik.

Den genomsnittliga betygspoängen för varje ämne var högst i ämnet musik (14,2) samt bild (13,1). Den genomsnittliga betygspoängen var som lägst i matematik (11,7) och biologi (11,9).

Läsåret 2012/2013 var 78 procent av eleverna behöriga till yrkesprogram (riket 88 procent) och 77 procent till högskoleförberedande program (riket 87 procent).

Enligt rektorn uppnådde alla elever i grundsärskolan kunskapskraven i samtliga ämnen år 2013.

Helhetsbedömning

Tillsynen av Hammarskolan visar att verksamheten till stora delar uppfyller skollagens krav och att skolans rektor och lärare arbetar för att ge eleverna förutsättningar att nå så långt som möjligt. Rektor som är nytillträdd sedan årsskiftet har god insikt om uppdraget. Lärarna uppger att rektorn har tydligt fokus i ledarskapet när det gäller lärandeuppdraget och att öka måluppfyllelsen för skolans samtliga elever.

Tillsynen visar dock att skolans resultat behöver förbättras och att rektorn och lärarna i större utsträckning behöver klargöra för eleverna vilka mål utbildningen har och vilka krav skolan ställer och vilka rättigheter och skyldigheter elever och vårdnadshavare har.

Av intervjuer med rektorn och lärare framkommer att lärarna arbetar för att anpassa och utmana eleverna i deras lärande. De elever som behöver stöd får detta och även de elever som når mer än de mål som minst ska uppnås, får stimulans. Lärarna uppger att den grupp som det kan vara svårt att utmana är de elever som klarar skolarbetet ganska bra.

Hammarskolan är den skola i kommunen som tar emot nyanlända elever. Det framkommer i intervjuer med såväl rektorn som med ansvariga lärare för motagningsklassen att det saknas studiehandledning på modersmålet för ett antal elever på skolan. Skolinspektionen bedömer att det är av största vikt att de elever som är i behov av studiehandledning får detta stöd för att möjliggöra att eleverna klarar målen för utbildningen.

De skriftliga individuella utvecklingsplanerna behöver utvecklas på grundskolskolan så att de omfattar alla ämnen eller ämnesområden som eleven läser.

Av tillsynen framgår att det finns brister i det systematiska kvalitetsarbetet på Hammarskolan. Rektor uppger att hon påbörjat ett arbete som ska utgå från kommunens så kallade årshjul och att detta ska implementeras successivt under läsåret. Elevernas resultat på såväl individ som skolnivå är kända för skolans personal och diskussioner pågår om undervisningens kvalitet men det saknas systematiska analyser av identifierade brister och därtill kopplade åtgärder, detta i syfte att förbättra och utveckla verksamheten.

Hammarskolans elever har tillgång till elevhälsa. Det framkommer dock av utredningen att det endast i mindre omfattning sker ett systematiskt arbete inriktat på elevhälsans förebyggande och hälsofrämjande arbete. Det arbete som sker är oftast på individnivå och inte utifrån ett identifierat behov för skolans elever.

Av intervjuer med såväl elever, lärare och rektor framgår att det sker ett aktivt värdegrundsarbete på skolan och att eleverna för det mesta känner sig trygga och vet vem de ska vända sig till om det händer något. Skolans plan mot kränkande behandling behöver dock utvecklas för att uppfylla författningarnas krav.

Skolinspektionens ingripande

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger enligt 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Surahammars kommun att vidta nedanstående åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast den 1 september 2014 redovisas för Skolinspektionen.

Undervisning och lärande

Bedömning

Surahammars kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet med undervisning och lärande.

- Se till att rektorn och lärare klargör för elever och föräldrar vilka mål utbildningen har.
- Se till att lärarna ger elever som lätt når kunskapskraven som minst ska uppnås ledning och stimulans för att nå längre i sin kunskapsutveckling.
- Samordna undervisningen i olika ämnesområden så att eleverna ges möjlighet till överblick och sammanhang och att uppfatta större kunskapsområden som en helhet.

Motivering

Klargöra utbildningens mål

Enligt skollagen ska rektorn och lärare klargöra för elever och föräldrar vilka mål utbildningen har, vilka krav skolan ställer och vilka rättigheter och skyldigheter elever och deras vårdnadshavare har.

Av intervjuer med elever på skolan framkommer att det på Schoolsoft finns ämnesmatriser för varje ämne. I ämnesmatriserna anges vilka mål som eleven förväntas uppnå. Eleverna berättar att "en del lärare går igenom det på lektionerna också" men att detta inte görs i alla ämnen och klasser och att det skiljer sig mellan olika lärare hur ingående eller hur ofta de förklarar vilka mål som ska uppnås och vad som krävs i förhållande till kunskapskraven. Eleverna uppger att om de i vissa ämnen är osäkra på vad som krävs eller varför de "ska läsa just detta". Skolans rektor och de lärare som Skolinspektionen intervjuat

delar elevernas uppfattning om att det kan bli ännu tydligare för eleverna vilka mål utbildningen har och vad som krävs i förhållande till kunskapskraven.

Ledning och stimulans

Enligt skollagen ska lärarna ge elever som lätt når kunskapskraven som minst ska uppnås ledning och stimulans för att nå längre i sin kunskapsutveckling.

I intervju berättar eleverna att i vissa ämnen, till exempel i matematik, engelska eller svenska, kan man få svårare uppgifter om man vill ha större utmaningar. Lärare uppger i intervju att "man fokuserar på de elever som är svaga" och att de elever som behöver mycket stöd får detta. Även de elever som mycket lätt når kunskapskraven och mer därtill, får utmaningar. Däremot finns det elever på skolan som skulle kunna stimuleras och utmanas i ännu större utsträckning än det som sker. Detta är de elever som klarar kunskapskraven som minst ska uppnås men som inte alltid utmanas att nå ännu längre i sin kunskapsutveckling. Rektorn och lärare uppger att om det fanns mer tid och resurser skulle denna grupp kunna höja sina resultat.

Ämnesövergripande undervisning

I läroplanen anges att undervisningen i olika ämnesområden ska samordnas så att eleverna får möjlighet att uppfatta större kunskapsområden som en helhet. Lärarna ska samverka med varandra i arbetet att nå utbildningsmålen och för att ge eleverna överblick och sammanhang.

Av intervjuer med elever, lärare och rektorn framkommer att samordning mellan olika ämnesområden kan utvecklas i större utsträckning än vad som sker i på skolan i nuläget. I vissa ämnen såsom exempelvis engelska och hemkunskap förekommer enligt rektorn och lärarna ämnesövergripande undervisning. Eleverna berättar att de har arbetat med tema "Kärlek" i både svenska och religion. Det finns dock inte gemensamma planeringar eller utvecklade strategier för att systematiskt samordna arbetet, i syfte att utveckla undervisningen och ge eleverna möjlighet att uppfatta större kunskapsområden.

Sammanfattningsvis visar Skolinspektionens utredning att det finns brister inom undervisning och lärande. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Surahammars kommun föreläggs att avhjälpa bristerna.

Författning

3 kap. 3 §, 4 kap. 14 § skollagen, Lgr 11 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Rättigheter och skyldigheter, 2.2 Kunskaper, 2.8 Rektorns ansvar

Trygghet och studiero**Bedömning**

Surahammars kommun måste vidta följande åtgärd för att förbättra arbetet med trygghet och studiero.

- Utarbeta en plan mot kränkande behandling som innehåller en översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av elever. Planen ska även innehålla en redogörelse för vilka av dessa åtgärder som avses att påbörjas eller genomföras under det kommande året.

Motivering

Huvudmannen ska enligt skollagen se till att det varje år upprättas en plan med en översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av elever. Planen ska innehålla en redogörelse för vilka av dessa åtgärder som avses påbörjas eller genomföras under det kommande året. En redogörelse för hur de planerade åtgärderna har genomförts ska tas in i efterföljande års plan.

Hammarsskolan har en plan mot kränkande behandling som benämns likabehandlingsplan. I den återfinns några åtgärder för att förhindra kränkande behandling på skolan men de är allmänt hållna och de identifierade områden som kartläggningen visat kopplas inte tydligt till konkreta åtgärder. Dessutom framgår det inte av planen om skolan har följt upp föregående års åtgärder. I intervju med Skolinspektionen uppger rektorn att hon är medveten om att planen inte uppfyller författningarnas krav och att en ny plan kommer att utarbetas för kommande läsår.

Sammanfattningsvis visar Skolinspektions utredning att det finns brister i skolans plan mot kränkande behandling. Skolan uppfyller därmed inte författningarnas krav och Surahammars kommun föreläggs avhjälpa bristen.

Författning

6 kap. 8 § skollagen

Särskilt stöd**Bedömning**

Surahammars kommun måste vidta följande åtgärd för att förbättra arbetet med särskilt stöd.

- Se till att skolan ger studiehandledning på modersmålet till elever som har behov av det.

Motivering

Av skolförordningen framgår att en elev ska få studiehundledning på sitt modersmål om eleven behöver det.

Hammarsskolan är den skola i kommunen som tar emot nyanlända elever i så kallade mottagningsklasser. Enligt lärare som ansvarar för mottagande av nyanlända elever är detta "en spretig grupp med olika språk" och att skolan inte kan tillgodose behovet av studiehundledning på de olika språken. Att man inte har tillgång till personal med andra språk än finska och romani bekräftas även i intervju med rektorn. Både hon och den ansvarige läraren berättar dock att man i samarbete med länsstyrelsen bygger upp en web-baserad portal för att på så sätt få tillgång till personer som kan ge hundledning på elevernas modersmål. Skolinspektionen bedömer att det är av största vikt att de elever som är i behov av studiehundledning får detta stöd för att få möjlighet att nå kunskapskraven och de nationella målen för utbildningen.

Sammanfattningsvis visar Skolinspektionens utredning att på Hammarsskolan finns det elever som inte får studiehundledning på sitt modersmål. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Surahammars kommun föreläggs att avhjälpa bristen.

Författning

5 kap. 4 § skolförordningen

Bedömning och betygssättning**Bedömning**

Surahammars kommun måste vidta följande åtgärd för att förbättra arbetet med bedömning och betygssättning.

- Se till att det i de skriftliga individuella utvecklingsplanerna ges omdömen i alla ämnen och ämnesområden som eleven får undervisning i.

Motivering

Enligt skollagen ska läraren i årskurs 1-5 en gång per läsår, vid ett av utvecklingssamtalen, i en skriftlig individuell utvecklingsplan ge omdömen om elevens kunskapsutveckling i förhållande till kunskapskraven i de ämnen eller ämnesområden som eleven får undervisning i, och sammanfatta vilka insatser som behövs för att eleven ska nå kunskapskraven och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen.

Skolinspektionen har tagit del av ett urval av skolans individuella utvecklingsplaner för elever i grundsskolan i årskurserna 1-6 från vårterminen 2014. De individuella utvecklingsplanerna omfattar endast omdömen i matematik och

svenska trots att eleverna, enligt rektorn och lärare, får undervisning även i andra ämnen eller ämnesområden.

Sammanfattningsvis visar Skolinspektionens utredning att det finns brister i grundsärskolans individuella utvecklingsplaner. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Surahammars kommun föreläggs att avhjälpa bristen.

Författning

11 kap. 16 § skollagen

Pedagogiskt ledarskap och utvecklingen av utbildningen

Bedömning

Surahammars kommun måste vidta följande åtgärd för att förbättra arbetet med pedagogiskt ledarskap och utvecklingen av utbildningen.

- Se till att rektorn ansvarar för att det bedrivs ett systematiskt kvalitetsarbete som består i planering, uppföljning och utveckling av utbildningen och att detta arbete dokumenteras.

Motivering

Enligt skollagen är det rektorns ansvar att som pedagogisk ledare och chef verka för att utbildningen utvecklas i skola och fritidshem och att arbetet är inriktat mot att de nationella målen uppfylls. I rektors ansvar ingår också att se till att det på skolenhetsnivå bedrivs ett systematiskt och kontinuerligt kvalitetsarbete som består i planering, uppföljning och utveckling av utbildningen och att detta arbete dokumenteras. Inriktningen på det systematiska kvalitetsarbetet ska vara att de mål som finns för utbildningen i skollagen och andra föreskrifter (nationella mål) uppfylls.

Enligt Skolverkets allmänna råd om systematiskt kvalitetsarbete för skolväsendet (SKOLFS 2012:98) bör rektorn se till att dokumentationen av kvalitetsarbetet är tillräcklig för att ligga till grund för analys och beslut på enhetsnivå om prioriteringar av utvecklingsinsatser, skapa rutiner och former för dokumentationen som är effektiva och ändamålsenliga för enhetens kvalitetsarbete, samt sträva efter att dokumentationen ger en samlad bild av utbildningens kvalitet inom enheten.

Skolinspektionen har tagit del av skolans kvalitetsdokument. I den finns det några åtgärder utifrån det kommunen har beslutat som fokusområden 2012/2013, till exempel läsning och elevinflytande. Rektorn uppger i intervju att resultaten samlas in och att lärarna tittar på dem gemensamt på ämneskonferenser. Grundsärskolans resultat återfinns dock inte i läsårsrapporten. Det saknas även analyser och utvärdering av verksamheten och insatserna som vid-

tagits saknar koppling till identifierade brister. Rektorn som nyligen tillträtt på skolan uppger att det varit flera rektorsbyten vilket föranlett brister i uppföljning, utvärdering, analyser samt dokumentation. Rektorn uppger vidare att hon påbörjat ett arbete som ska utgå från kommunens så kallade årshjul och att detta ska implementeras successivt under läsåret. I detta ingår bland annat att analysera olika kunskapsresultat och undervisningen i syfte att höja skolans resultat. Det framkommer i intervjuer med lärare att de har kännedom om skolans resultat och att undervisningen synas med stöd av kollegialt lärande men det saknas systematiska uppföljningar och analyser av verksamheten. Av intervjuer med elevhälsan framgår att det aldrig skett någon utvärdering av deras arbete, vilket är särskilt angeläget eftersom skolans kunskapsresultat är lågt.

Sammanfattningsvis visar Skolinspektionens utredning att det finns brister i det systematiska kvalitetsarbetet på Hammarskolan. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Surahammars kommun föreläggs att avhjälpa bristen.

Författning

4 kap. 4–6 §§ skollagen

Erbjudande av utbildning och uppföljning av elevens närvaro

Bedömning

Surahammars kommun måste vidta följande åtgärd för att förbättra arbetet med erbjudande av utbildning och uppföljning av elevens närvaro.

- Se till att eleverna har tillgång till en samlad elevhälsa som arbetar förebyggande och hälsofrämjande för att stödja elevernas utveckling mot målen.

Motivering

Skollagen anger att det ska finnas en elevhälsa för eleverna. Elevhälsan ska omfatta medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser. Elevhälsan ska främst vara förebyggande och hälsofrämjande, och elevernas utveckling mot utbildningens mål ska stödjas.

I förarbetena till skollagen (prop. 2009/10:165 s. 276) betonas att arbetet med elevhälsa förutsätter en hög grad av samverkan mellan elevhälsans personal och övriga personalgrupper i skolan. Det anges även att elevhälsan har ett särskilt ansvar för att undanröja hinder för varje enskild elevs lärande och utveckling. De mer generellt inriktade uppgifterna, där elevhälsans medverkan är viktig, rör bland annat elevernas arbetsmiljö och skolans värdegrund.

Av intervjuer med såväl rektor, lärare och elever framkommer att Hammar-skolans elever har tillgång till alla kompetenser inom elevhälsan. Det framkommer dock av utredningen att det endast i mindre omfattning genomförs ett systematiskt arbete inriktat på elevhälsans förebyggande och hälsofrämjande arbete. Representanter för elevhälsan uppger att det arbete som sker oftast är på individnivå och inte utifrån ett identifierat behov för skolans elever. Enligt elevhälsan handlar den samverkan som sker om insatser kring olika individer och deras behov av särskilt stöd och endast i mindre omfattning handlar om förebyggande och hälsofrämjande arbete på skolnivå. Till exempel uppger de att frågor som rör värdegrundsarbete har endast lärarna ansvar för.

Sammanfattningsvis visar Skolinspektionens utredning att det finns brister i elevhälsans förebyggande och hälsofrämjande arbete. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Surahammars kommun föreläggs att åtgärda bristerna.

Författning

2 kap. 25 § skollagen

På Skolinspektionens vägnar

Mathias Ljungström
Beslutsfattare

Magdalena Molin
Föredragande

Bilaga:

Bilaga 1 Allmänt om tillsynen

Allmänt om tillsynen

Skolinspektionen genomför regelbundet tillsyn i alla verksamheter och hos alla huvudmän. Tillsynen fokuserar på faktorer som har betydelse för en god lärandemiljö och för elevers möjligheter att nå målen för verksamheten. Tillsynen inriktas mot tre huvudområden: Elevernas utveckling mot målen, ledning och utveckling av utbildningen samt enskild elevs rätt. För enskilda huvudmän granskas även huvudmannaskap och godkännande.

Tillsynen av förskola, fritidshem och vuxenutbildning i en kommun är inriktad på hur kommunen tar sitt ansvar för verksamheten. I de fall fritidshem finns vid fristående skolor ingår de i tillsynen av skolenheten. Förskolor som drivs av enskilda huvudmän har fått sitt tillstånd av kommunen och det är därmed kommunen som har ansvaret för tillsyn av dessa.

Alla skolenheter besöks vid tillsynen. Vid den tredjedel av skolorna där Skolinspektionen bedömer att det är lägre risk för problem och brister granskas färre delområden och besöken görs under en halv dag. Övriga skolenheter granskas inom samtliga bedömningspunkter och under flera dagar.

Tillsynen grundar sig på dokument som exempelvis plan mot kränkande behandling, kunskapsresultat och annan information från Skolverkets nationella uppföljningssystem, besök i skolenheter och intervjuer. Oavsett tillsynsform ger Skolinspektionens granskning inte någon heltäckande bild av verksamheten utan ska ses som en bild vid det aktuella granskningstillfället inom de områden som ingår i tillsynen.

Efter tillsynen redovisas Skolinspektionens bedömningar i ett beslut. Redovisningen görs i form av avvikelserapportering vilket innebär att det endast är de bedömningspunkter där det förekommer brister som beskrivs i beslutet. För kommuner bedöms även ansvarstagandet som helhet för den utbildning kommunen bedriver. Innan ett beslut fastställs ges alltid huvudmännen möjlighet att ta del av och lämna synpunkter på sakuppgifter i besluten.

I de fall Skolinspektionen funnit brister har huvudmannen ansvar för att komma tillrätta med bristerna. Huvudmannen ska också redovisa de åtgärder som har vidtagits i för att åtgärda bristerna. För att följa upp huvudmännens arbete kan flera besök eller andra kontakter bli aktuella då Skolinspektionen också vill se effekter av de åtgärder som vidtas.

Mera information om den regelbundna tillsynen finns på Skolinspektionens webbplats www.skolinspektionen.se under fliken Inspektion.